

ШУКУР ҚУРБОНОВ

ЁРИ ЖОНИМ

ШЕЪРЛАР

Тошкент
Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети
«Ёш гвардия» нашриёти
1988

Ш $\frac{4702570200-10}{356(04)-88}$ 71-88

ISBN 5-633-00071-4

© Издательство «Еш гвардия», 1988

ҲАЙРАТ ЕЛҚАНЛАРИН ҚУТАРИБ БАЛАНД...

ОҚ КҮЙЛАКЛИ ҚИЗ

Оқ кўйлакли бир қиз борар қоронғуликда,
Оқ байроқдай бир қиз борар қоронғуликда,
Лаҳза сайин сингиб борар қоронғуликка
оқ кўйлакли қиз...

Мен қарайман изидан унинг,
Дарахтлар қарар,
Хира-чақноқ юлдузлар қарар
Юксак-юксак осмонларидан...
Эргашади ортидан унинг —

нигоҳларимиз,

Негадир, беихтиёр...

Оқ кўйлакли қиз бизни чорлар

афсунгар мисол,
чиқармай овоз,
қоронғуликка...

Билмаймиз: нима бор — қоронғуликда!

Бироқ талпинамиз қоронғуликка —

ҳамма-ҳаммамиз!..

Эй, сен — ҳақиқатми — оқ кўйлакли қиз?
Эзгуликми? Муҳаббатми — сен?
Шеърмисан ё, оқ кўйлакли қиз?!
Нега чорляяпсан ортингдан бизни,
оқ кўйлакли қиз?!.

1986

ТОШБЎРОН

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий хотирасига
Шоирга тошингни отдингми, ғаддор.
АБДУЛЛА ОРИПОВ.

Тошбўрон қилишар айбдорларни...

Дунё тип-тинч айбдорларсиз,
Шундай тинчки,
Пашша учмайди,
Шундай тинчки,
Одамлармас, ўликлар яшар,
Яшар ўлик мувозанатда!..
Демак, кимдир айбдор бўлиши лозим
Бузмоққа бу мувозанатни,
Қайта қурмоқ учун дунёни
Мувозанатни бузиб...

Олға юрмоқ учун
Эргаштириб инсониятни,
Бузмоқ керак мувозанатни!..

Шоирлар айбдор эрур ҳамиша,
Ҳамоқат айбдор эрур шоирлар,
Тўғри келмас мувозанат улар жинига!

Тошлар отилмоқда шоир бошига,
Айбдор бошига!..
Тошлар отилмоқда ўнгдан ва сўлдан,
Орқадан,
 олдиндан,
 узоқ-яқиндан.

Тош бошини маҳкам чангаллаган зот
Тошбўрон ичида зириллар қақшаб...
Тошбўрон ичида юртим қўшиғи,

Шиддати ва шаҳди, ғурури — учар...
Чап бераман дея бир тошга ногоҳ,
Тутиб берар ўзин минг битта тошга.
Минг бир тош юмалар қонга беланиб...

Минг бир тош — бамисли минг битта оққуш —
Қуларлар ерларга қаноти синиб,
Уриларкан шамшир-шоирга!
Минг бир оққуш қулар беланиб қонга!

Бу оққушлар айби нимадир?!
Жимжит ётганими қир-адирларда
Ҳаттоки парвозни айб санашиб,
Айб санаб парвозни, янглишиб қаттиқ!..
Айби надир шоир Ҳамзанинг?!
Ғазал ёзганими юракни ўртаб?!
Ҳақ сўз айтганими,
Чаёндай чақиб —
Қабоҳат фарзандларин?!
Ёруғ келажакни кўролганими —
Зулматлар қўйнида кўзларин ёқиб?!.

Тошлар отилмоқда шоир бошига.
Минг йиллардан бери отилар тошлар
Шоир бошига.
Тошлар отмоқдалар бу тошларни, ҳей!
Одамлар эмас,
Фақат тошлар ота олур тош
Шоир бошига!

Бу ёруғ оламда шоирки бордир,
Отилажак тошлар — насибаси бор!
Ҳей! Бўлғувси шоир, огоҳ бўл сен,
Доимо тайёр тур бу кўргуликка!
Тоғлар — тоғлар эмас,

Тошлар уюми —
Шоирларга отилажак тошлар уюми!..
Тошлар отилмоқда шоир бошига.
Осмон боқар лоқайд бу манзарага,
Осмон ҳам тошдир!
Бесўнақай, яп-япалоқ тош,
Фақат тошлар шундай боқишар лоқайд
Шоирни тошбўрон қилишётганда!

Тошлар отилмоқда шоир бошига.
Тошдан қаттиқ эрур бироқ шоир қисмати:
Шоир Ҳамза тирик,
«Яша, Шўро!» умри қадар тирикдир Ҳамза!

Тошлар-чи?!
Шоирга отилган тошлар —
Ҳайкал бўлиб унга кўтармишлар қад
Юртимнинг ҳар кендида бу кун!
Уни бузиб, майдалаб отолмас, энди,
Бошқа шоир бошига ҳеч ким!

1986

АФҒОН БОЛАСИ

Инқилоб йўллари бўлмаган равон,
Тайёр дастурлар йўқ саодат учун.
Бу йўлда қураш бор, зафар ва армон,
Ишонч бор, шубҳа бор, янглиш ва тугун.

ЭРКИН ВОҲИДОВ.

Уйлаётган бошни кесганлар,
Уйнинг уволига қолурлар, шаксиз,
Сўйлаётган тилни кесганлар,
Қарғишига қолурлар тилнинг.
Уқийётган кўзни ўйганлар...
Сен ёзмоқчи қаламга эса,
Хат-савод кўр қилгурлар
Бомба жойлабдилар-а!
Қаламга-я!.. Бомба-я!..
Афғон боласи.

Мана,
Кўлсиз — ногирон,
Кўкка учиш учун шай ракета янглиғ
Турибсан тик-адл...
Қасос-қасддан қочиб қутулмас разил,
Уларнинг ҳам азал ёзуғи бордир.
Бунини тарих кўп бор исботлаганким,
Ҳақиқат қилади бундан кейин ҳам.

Аммо сен бир гапни қўрғошин каби
Мияннга ҳам юрагиннга қуй:
Диёрингда рўй бераётган
Ҳодисалар маънисини туй,
Афғон боласи.

Ватанинг Инқилоб йўриғин тутган,
Кафан бичиб асрларнинг қулликларига.
Душманларинг болалаб кетган,
Зеро, эрkning душмани кўпдир — .

Кўпдир, ҳар қайдадир эркнинг душмани...
Кўкрагингни ёруғ мақсадлар
Тамомила этган банд
Қайта қуриш керак ҳаётни,
Қайта қуриш керак юракни
Замонанинг ҳукмига мослаб...
Бу ёруғ мақсадлар,
Гўзал мақсадлар
Душманларга қўл келур фақат,
Афғон боласи.

Шундай кунни кўрган менинг боболарим ҳам;
Душмани кўп бўлган, тала-тўп бўлган:
Сўзи ўткирларнинг кесилган тили,
Кўзи ўткирларнинг кўзи ўйилган,
Тириклайин ёндирилган мактаб очганлар,
Боиси суйгани — Инқилоб ва Эрк!
Инқилоблар йўлини тутган эл учун,
Афғон боласи,
Йўл йўқ орқага!
Йўл бор — олдинга фақат!
Сен энди ёзишни оёқларинг-ла
Машқ қилишинг шарт,
Йўл йўқ орқага!
Кесиб ташласалар оёқларинг ҳам,
Тишларинг-ла ўрганишинг шартдир ёзишни,
Йўл йўқ орқага!
Ёзишинг шарт Инқилоб сўзин,
Ёзиб қолдиришинг шарт Инқилоб сўзин
Келажак авлодларга,
Афғон боласи.

Шундай йўлни тутган менинг боболарим ҳам,
Шундай йўлни тутган ёруғ оламда
Инқилоб кўйига кирганининг бари,
Афғон боласи.

1985

ЮНУС РАЖАБИЙ ХОТИРАСИ

«...Юнусвой оға туртки-
ларга чидаб, кўз нури-
ни, вақтини, билимини
аямай, битталаб, зарра-
лаб, эсдан чиқаёзган, бот-
қоқда қолган гавҳар до-
наларни йиғиб, ювиб-та-
раб ипга териб, тагин
халқ хазинасига топши-
ра олди. Чоллар бежиз
олқиш айтишмабди-да:
— Отасига раҳмат!»

МИРТЕМИР,

Бу ёруғ жаҳонда бир дарё оқар,
Оқаверар, оқаверар асрлар бўйи —
Тўлқини,

тошқини,

ҳайбати билан.

Санъат шайдоларин ўтида ёқар,
Ёқаверар, ёқаверар асрлар бўйи —
Жаранги,

сурури,

ҳайрати билан...

Қадим-қадимларнинг эй, улуғ товши,
Мен сени тинглайман юрак ютиб, жил.
Тинглайман:

«Кўкраги қисматнинг тошдир,

Дунёда бахтиёр бўлмаган ҳеч ким!»

Фақат бардош қолур ёруғ жаҳонда,

Бардошнинг бағрида шуълаланган ком.

Дўстлар, «Шашмақом»нинг илдизи қонда,

Қоннинг юрагида янграр «Шашмақом». •

«Шашмақом», бу — бир жом,
Бу бир олтин жом,
Бу азиз оламдан ўтгучи ҳар жон
Ўз кўнгил шаробин қуйиб сипқорар.
Бу жомда порлайди оташин илҳом,
Хаёл музликларин куйдириб борар;
Куйиблар сипқорар,
Суйиб сипқорар...

«Шашмақом», у — бир қиз,
Соҳиби жамол,
«Ойни уялтирар қошлари — ёйи».
Кулиб туриб сизни йиғлатар хушқол,
У — бир қиз,
Йиғлаган сари чиройли...

Мен бу куй наҳрида суздим ҳубобдек,
Теппасида қушдек учдим чарх уриб.
Руҳимга пайваста бўлди доим эрк,
Яйрадим ва туйдим бахтиёрлик чўнг,
Кенгайгандек бўлди кўкрак қафасим.
Поклади зеҳнимни куйлардаги мунг,
Сўзлардаги олов тоблади сасим...

Ҳей, мени кечирсин ғарб, жануб, шимол,
Фақат шарқда бордир бундоқ мусиқа!
Фақат шарқ, сеҳрли мусиқор мисол,
Бўзлаган, чўммаган қуш уйқусига.
Тилларнинг остида гавҳартош янглиғ
«Шашмақом» асралди ёдаки — бедор.
Гоҳ подшо бўлиб, гоҳ девона-далли,
Шарқ уни куйлади такрор ва такрор.
Куйлади мазлумлик фаслида бот-бот,
Куйлади Инқилоб тантанасида.
Бу дарё шамоли уфурар ҳаёт,
Токи дард бор экан халқ нафасида.

Бадном бўлаверар «сувинг ҳаром» деб,
Унга тупурмоқни истаган каслар,
Саҳролар кўксига гул-чечак тақиб,
Гулшанлар яратиб оқар сар-басар.
Зеро у сийрати эрур ўзбекнинг,
Демак, қисматида мангулик қоим.
Юнус Ражабийдек устозлар элни
Бу дарё васлига етаклар доим...

Не чоғлик фахр бу, не чоғ бахт, кўринг!
Айтмоқ қийин оддий сўз билан:
Бу юксак дарёнинг гулдур-гулдурун
Тингламоқ мумкиндир энди кўз билан!

Бу фахр тарихлар қатига сингди,
Сингди келажаклар тубига маҳкам.
Кўз билан куйламак мумкиндир энди,
«Шашмақом»ни куйлар гунгу карлар ҳам!..

(Гарчанд эсламоққа арзимас бугун,
Лекин ғашга тегиб туради гоҳ-гоҳ:
Баъзи бир олифта-пўримлар учун
«Шашмақом» мунглироқ, зерикарлироқ!
Хорижий куйларнинг жазавалари
Ўғирлаган-қўйган эс-ҳушин буткул,
Ҳайқиран — хонанда ҳайқирган сари,
Жиблажибон каби жилпанглар нуқул.
Жилпанглаган кўйи ўтиб ҳаётдан,
Ёруғ олам аро йитишар изсиз.
Ўз халқи санъатин ҳис қилмай ўтган,
Англай олмай ўтган одамлар — эсиз!..)»

Умр, бу — эл-юртга хизмат қилмоққа
Берилган имкондир, имкондир қутлуғ.
«Шашмақом» — ўзбекман, деб, керилмоққа

Юртим фарзандига бепоён ҳуқуқ!
Бу дарё кўксида ҳаёт нафаси,
Бу дарё тубида марварид-маржон.
Бу дарё унутмас ўз-фидойисин,
Бу дарё ҳайқириб жўш урар ҳар он,
Оқаверар оқаверар асрлар бўйи.
Санъат шайдоларин ўтида ёқар,
Ёқаверар, ёқаверар асрлар бўйи.

1986

СИТОРАИ МОҲИ ХОСАДА

Дўстим Дилмуродга.

Ситораи моҳи хосада
Ой чўмилар, юлдуз чўмилар.
Ой эмас, юлдуз эмас,
Қирқ сулув қиз чўмилар.

Ситораи моҳи хоса
Мисли ёнар кўл бўлур:
Ситораи моҳи хосада
Қирқ сулув қиз кўксида
Қирқ минг қизғин ҳис чўмилар.

Ким — бу қизлар?
Қайдин улар?
Ёлғонми ё
Чин улар?
Тун чўмилар, тун қўйнида
Қирқта қундуз чўмилар.

Соч сочилган — тўлқин-тўлқин,
Қайрилма қошлар — ёлқин,
Қирқ қора кўз чўмилар,
Қирқта оқ юз чўмилар.

Ёмғирли тонг эди.
Йироқ-йироқда
Бир қушча куйларди эзилиб-оқиб.
Мен сени ўйлардим ажиб бу чоқда,
Юрагим тубига оҳиста боқиб;
Унда ҳам тонг эди, ёмғир ёғарди.
Эзилиб бир қушча куйларди пурғам.
Юрагим тубидан бир зот боқарди,
Мени кўриб турар эди у зот ҳам.
Аён бу —
Кўз — сени кўрмоқлик учун,
Қулоқ — сени тинглаш учун берилган.
Сен ҳақингда суҳбат қурмоқлик учун,
Дунёга сўз деган мўъжиза келган.
Унсиз суҳбатлашар эдик биз — икков,
Ёмғир, тонг ва қушча ҳақида узоқ.
Ўзимизни қийнар эдик беаёв,
Ишқдан, сендан оғиз очмасдик мутлоқ.
Ёмғирли бир тонгда, йироқ-йироқда
Қушча куйлайверди эзилиб-оқиб,
Сени ўйлайвердим ажиб бу чоқда,
Юрагим тубига оҳиста боқиб.

1987

БИТИК ТОШЛАР

Бу юртим тимсоли мангулик тошдир.

РАУФ ПАРФИ.

Денгиз эса мозий дегани,
Чўккан — чўкмиш қаърига унинг,
Қалққан — қалқмиш, отилмиш қирғоқларига,
Чириб битмиш ва ўздин қолдирмай бир асар...
Кўкрагида аждодларнинг оташ нафаси,
Совуқ тўлқинларга боқиб хотиржам
Битик тошлар унда юрибди сузиб,
Ҳайрат елканларин кўтариб баланд...

Асрлар шамоли эсар басма-бас;
Янги манзилларга элтар уларни.
Тошлар кўксидаги оловли нафас
Иситар совқотган ўй-хаёлларни...

Чақмоқтош, қабртош, Қаъбанинг тоши...
Ҳасаддан қорайиб ёрилар тарс-тарс;
Башар тошларининг ғижирлар тиши...

Бепоендир улар — чекланганликдан,
Оғирлиги боис чўкмаслар сувга.
Ҳарфлармас — уларда балққан белгилар,
Нухалар, бу — юракдаги қат-қат чандиқдан...
Битик тошлар оғриқ туғар, сўз туғар...
Сўз шаклида осмон, ер — сўз, улус — сўз,
Сўз шаклида сидқу вафоли кўнгил.
Ҳаммасини қандоқ сиғдирар бўғиз,
Ҳаммасини қандоқ баён этар тилі..
Ўқийман: кўксимда бир ғурур порлар,
Кўзларим қоқ икки бўлинган жаҳон.
Ёрқин келажакка гўзал бир чорлов
Қолаётган каби тошларда ниҳон.

Ахир, ҳали тугал ўқилгани йўқ
Асрий тошномалар, оташин тошлар,
Қанча сўз мисли кул остидаги чўғ,
Тилсиз қулдай кесак тишлар, мум тишлар.
Ўшалар ҳақида ўйлайман сўнгсиз,
Ранжиб ўз-ўзимдан — калта фаҳмимдан,
Ҳайқира-ҳайқира бу мозий — денгиз
Аждодлар каломин сир тутар мендан.

1984

ВИЖДОН

Виждон — бир фарзандинг маъсум ва жажжи —
Эргашади ҳар куни тонгда.
Етаклаб юрмоқлик ўнғайсиз,
Қолдириб кетасан уйда алдаб.
Жиддий ишлар ила бандсан эрта-кеч,
У билан суҳбатда топмайсан фурсат,
Саволлари жуда одди-ю, бироқ
Қониқмас шошилинич жавобларингдан.

Кенглик қилар унга сенинг оламинг,
Кичик оламига сиғмоғинг мушкул.

Ўксиса: кўнглини кўтармоқ осон,
Қолдирмоқ, ўкситмоқ осон ундан ҳам.

Бир эркин сўзласа, бир эркин
Иш қилса, санайсан одобсизлик деб,
Бурчакка турғазиб қўясан шу чоқ,
Ичиб келиб, гоҳо дўппослаш мумкин,
Бир баҳона топиб, сабаб-бесабаб.

Тирик етим қилиб, ташлаб кетмоқ ҳам
Баъзан эп туюлар сенга, негадир
Унга алимент ҳам тўланмас ҳатто.

Ўйламайсан: ўлсанг, ҳаммадан ортиқ
Сен учун ўшанинг куяжаклигин;
Хотирангни одамлар қалбига
Отамлаб, кўтариб боражаклигин.

1984

ХОМАКИ НУСХАЛАР

Абдулла Қаҳҳор ўз асарларининг барча хомаки нусхаларини ёқиб юборган экан.

Бу ёруғ жаҳонда бир гулхан ёнди,
Кечанинг кўксига сачратиб учқун.
Тузалмас ярадан силқиган қондай
Бир гулхан... ва бир тун.
Ва бир от тиз чўкиб маъжусий мисол,
Унинг атрофидан кетмади сира.
Хомаки нусхалар ёнарди беҳол,
Куйиб, жизғинаги чиқиб-чирқираб.
Аянч қанча меҳнат, қанчалаб фурсат,
Ёниб кул бўлмоққа маҳкумдир бари.
Гуриллаб бир юрак ёнарди, ҳайҳот,
Гулхан атрофидан кетолмай сира.
Хомаки нусхалар... Яшамоқ учун
Ҳақлари йўқ эди уларнинг буткул.
Кечанинг кўксига сачратиб учқун,
Асл нусхаларга очди улар йўл.
Хомаки нусхалар, ким сизни билар,
Ким сизга «асл» деб, қилади сажда.
Хомаки нусхалар гоҳо жилд-жилдлаб,
Нашр этилмоқда кўплаб тиражда.
Хомаки нусхалар мақталиб баъзан
Мукофотга тақдим этилар ҳатто...
Сохта шон-шуҳратга бу гулхан исён,
Бу гулхан ёнажак маҳшаргача то!..
...Бу ёруғ жаҳонда бир гулхан ёнди,
Хомаки нусхалар ёнди чирқираб.
Ҳаётдан кўз юмиб кетишдан олдин
Ҳамма ўз гулхани ёқиши керак.

1984

ШОИР УМРИ ДАРЁМИДИР...

Устоз Миртемир хотирасига

Шеър йўли, бу — қайтмас йўл,
Устоз, қайтмай кетдингиз.
«Битта ўзингиз билганни»
Менга айтмай кетдингиз.
Тушган эди кўзга кўз,
Сабоғингиз олгандим,
Ул ажиб сирни бироқ
Мен ҳеч уқа олмадим...

Шоир умри дарёמידир, сувמידир,
Қучоғидан чиқармаса қўш қирғоқ.
Қўш қирғоқда унган гул сунбулמידир,
Бўйларидан яшнаб ётар сўлу соғ.
Тўрқовоқда беданалар «чах-чах»лар,
Булбулжонлар жўр бўлади уларга.
Ўзбекистон солланади бахтиёр,
Бурканиб шан ва дилрабо куйларга...

Бунда эса...мажнунтоллар овора
Шоир қабрин чорлаб кўланкасига,
Қабр эса гувлар сокин, бечора,
Жазирада ётар қасдма-қасдига.

«Мажнунтол тагига ўтқазинг мени,
Нафасимни растлай кўланкасида.
Мажнунтол тагига ўтқазинг мени...»
...Устоз сатрларин эслайман ногоҳ.

«Ўтқазинг, бўтам... «дафн этинг» эмас-да!..»

Хаёлимни қирқар шу оғир нидо,
Музлаб кетар жону жаҳоним.

Уюм тупроқ шунда жонланиб гўё
Ҳасрат-ҳаяжонли тўлғанарди жим...

Кўзлари нам эди мажнунтолларнинг,
Шоир учун, энди, йиғларди улар.
«Тўйдан сўнг хинога бало борми, ҳей?!
Қайтмас энди шоир, қайтмас — туйғулар!..»

Бўғзимга тиқилиб йиғи дам-бадам,
Нураб битар эди ҳайратлар шу чоқ.
«Битта ўзингиз билганингиз ҳам
Кўмилган экан-ку қабрга шундоқ».

Фикрим тиниқлашиб, қорайди тоқат,
Қақшатқич ҳикматни англадим бирдан:
Наҳот, бир мен эмас, бор инсоният
Бехабардир сиз билган «сир»дан...

Шоир умри дарёмидир, сувмидир...

1980

МАТЕМАТИК ШЕЪР

Жовли Холиқовга

Қумурсқалар ҳаётида икки ўлчов бор:
Ҳаракат қилар улар энга ва бўйга.
Инсон юксакроқдир қумурсқалардан —
Бир ўлчов ҳисобига,
Баландлик ҳисобига.

Биз — ҳаётин уч ўлчов безаган зотлар
Ҳукм юритамиз қумурсқалар устидан —
Икки ўлчовлилар устидан.

Баъзан ўй сураман ўзимча узоқ:
«Наҳот, учта ўлчов бордир холос дунёда —
Эн, бўй ва баландлик?!
Бор-йўғи — уч ўлчов?!
Тўртинчи ўлчов йўқ, наҳотки,
Бешинчи,
Олтинчи?!
Бор-ку, ахир, улар хусусида таълимот,
Ўрганар-ку, уларни мутахассислар?!»

Балки муҳаббатда бордир у ўлчов,
Тўртинчи ўлчов!
Бўлмаса, нимага бизлар — одамлар —
Ҳаётин уч ўлчов безаган зотлар
Бўйсунамиз унинг ҳукмига
Қулоқ қоқмай, жим?!»

1987

«ПАХТА» ДЕГАН БИР СУЗ БОР

МАТОНАТ

Гоҳ куз, гоҳ юз ҳайдаб қилинди шудгор,
Шудгор қадар эгилди халқим.

Ерга ёмби янглиғ қадалди чигит,
Чигит қадар эгилди халқим.

Капалакдек титраб кўринди ғўза,
Ғўза қадар эгилди халқим.

Хирмонлар юксалди осмонга туташ,
Осмон қадар эгилди халқим.

1982

ИККИ ҚУЛОҚ ҒЎЗА...

— Икки қулоқ ғўза,
Ҳай, шайтон ғўза!
Ҳар икки қулоғинг динг қилиб, нечун,
Тутаяпсан пахтакор қизга?
Билиб олмоқчимисан
Унинг ҳеч кимга
Ҳатто онасига ҳам
Айтмаган дил сирини?..

1982

«САМОЛЁТ» УЙИНИ

Болаликда ғалати бир ўйин ўйнардик,
Ўйнамаган бу ўйинни ота-боболар,
Ўйнамаган бу ўйинни
Шаҳарлик болалар ҳеч...
«Самолёт» деб аталарди у.

Тупроққа тўлдириб қўйин-қўнжимиз,
Аста кўтарилардик тепаликларга —
Тенг-тўшлар ила —
Ва худди пахтазор узра чарх уриб,
Дору сепаётган самолётлардек,
Бирин-кетин югуриб
Энардик пастликларга.
Шамол кириб ёқамиздан,
Енгларимиздан,
Тўзғир эди қўйнимизга солинган тупроқ.
Шундай тўзғирдики,
Завқланардик хўп,
Шундай тўзғирдики, юз-кўзларимиз
Таниб бўлмас ҳолга келарди.
Завқланарди кўпроқ —
Олдинда бораётган.

Орқада бораётган,
Энг ортда қолаётган...
Нафаслари бўғилиб чанг-ғубор ичра
Бўлар эди бўлганча.
Олдинда боришга урнарди ҳамма...
Мен кўпроқ орқада кетардим қолиб,
Қўйни-қўнжим тўла тупроқ,
Уст-бошим чанг,
Бўғилиб нафас...
Лекин олдда бораётганга

Юрагимда ҳасад эмас
Туғилиб ҳавас!..

Йўқ! Сиз ўйламанг,
«Ҳозир ҳам баъзилар бор, шундай,
Тупроқ тўлдирганча қўйни қўнжиги,
Катталар орасида
Бораётир», деб
Айтмоқчимасман;
«Кимлардир мен каби чанг-тўзон ютиб,
Ортада қолаётирлар», демоқчимасман;
«Тупроқ тўзғитганлар кетиб бўлгунча,
Чанг-тўзон босилгунча борар йўлимда,
Кутиб туришга сабрим
Етар» ҳам демоқчимасман;
Демоқчиман холос:
Болалар ҳозир
Ўйнамай қўйишган бундай ўйинни.
Демоқчиманки, фақат катталар эмас,
Болалар ҳам билар бу кун Ўзбекистонда,
Менинг юртимда
Пахтазорлар узра чарх уриб
Дору сепаетган самолётларга
Ҳавас қилиб бўлмаслигини... энди.

1987

ҲАР МИСҚОЛ ҒАНИМАТ...

Бригадир ер чизиб ўлтирар эди.

— Тушунсанг-чи, ахир, қон қилвординг-ку!..
Мана, пахта! Мана, одам!
Тергин-да, топшир,
Хирмонга тушган ҳар мисқол — ғанимат!..

Бригадир ер чизиб ўлтирар эди.

— Қанақа одамсан?!.. «Машинасиз ҳам
Териб олаверинг — зарур пайтда, деб. —
Баъзи пайкалларни!» — раҳбарлар айтди,
Мана, мен айтяпман, мана, парткоминг!..

Бригадир ер чизиб ўлтирар эди.

Кўз тегмасин, оқиб ётар пахтаси,
Қўлдамас, оёқ-ла терганида ҳам
Тўлиб-тошиб кетар плани, шаксиз.
Бироқ машинада терилса, аён,
Икки карра арзон тушар у.
Одамларга яхши бўлар икки баробар,
Қийналмай яшашар икки баробар
Ўтган йилдагига нисбатан...
«Ҳозирини ўйлайди баъзилар, тавба!
Эртани ўйлашни Мажнунга қўйиб!..»

Бригадир ер чизиб ўлтирар эди.

1984

БРИГАДИР, ЕТМИШИНЧИ ЙИЛЛАР

Бу йил у планни бажаролмади.
Сабаби?.. Сабаб кўп, сабаб жуда кўп!..
Бироқ қониқтирмас улар барчаси
На фақат ўзгани, ўзини ҳам, бас!
Факт: у планни бажаролмади,
Юзи шувит бўлди эл-юрт олдида.

Ҳар кун қайта-қайта дала айланди,
Пинҳона ялинди ҳар бир ғўзага —
Ҳосил бергил, деб.
Ургимчак сингари бўм-бўш чаноқлар
Юрагига солдилар чангал!..

«Очилмаган кўсакдан — умид» —
Аллақандай илинж-умидда
Далаларин ҳайдаттирмади,
Киргунича қиш,
Очилар, деб қолган-қутган кўсақлар.
Оқибат — қор тўлди бўш чаноқларга!..

Унга пахта бўлиб кўринди бу қор,
Дарднинг зўридан.
Унга пахта бўлиб кўринди борлиқ —
Еру осмон,
Еру осмон ораси...

— Қани, ҳамма пахтага! —
Ҳайқирди шу чоқ. —
— Пахта, пахта, пахта — ҳаммаёқ!..
Қани, ҳамма пахтага! Пахта!.. Пах!..
Ҳамма, ҳамма!.. Ҳам... м!..

1984

МАНЗАРА

Ўзбекистон бўйлаб сафарга чиқсанг,
Пахтазорлар ёнидан йўл сол, эй сайёҳ,
Айниқса, юртимизда
Пахта йиғим-терими авж олган дамлар.
Пахтазор айланар кўзинг ўнгида —
Йўл юрсанг шитоб,
Айланар пахтазор ичра одамлар,
Пахтазор атрофин ўраган тутлар,
Тераклар, қишлоқлар, боғлар айланар —
Гирдоб ўртасида қолган япроқдек.
Айланар қуёшдан тўкилган нурлар,
Бу япроққа бериб сўнмас бир жило,
Кундузлар айланар,
Тунлар айланар
Бу гўзал япроқни бағрига босиб.

1984

БАЛИҚЧИНИНГ ЙЎЛЛАРИДА

{Қадимги оҳангларида}

Балиқчининг йўлларида чақир тикан ўсмади,
Ер васли деб бордим ёниб, ҳеч бир шаҳдим тўсмади.
Балиқчининг йўллари, оҳ, ажаб тиканзор экан,
Ағёрга ҳам қучоқ очди, хазон бўлди сийм тан.

Балиқчининг йўлларида ёр сочин бўйи қолди,
Ер сочининг бўйларида дил зорим кўйи қолди.
Унда мен бош сўқмаган на сўқмоқ бор, на йўлак,
Бу йўсиндан тўзди танда неки бор жондан бўлак.

Дилим оқди оҳим туйиб, соч ёйганин кўргали,
Борим надир, йўғим надир — хуши ҳам йўқ сўргали,
Ҳарки ғамда лекин ҳамон ерга урмай номимни,
Дастак қилиб яшаяпман ёлғизгина жонимни.

Тўзим берсин, тўзим берсин энди тоқат, имонга,
Армонларим поклигини солмасин ҳеч гумонга.
Паймол ишқ қисматини эслаб куяй бемалол,
Айрилиқнинг зардобини дилдан туяй бемалол.

1974

ЭШАКНИНГ УЧИШНИ ХОҲЛАГАН ЎЗБЕК ҲАҚИДА ҲИКОЯ

Икки қишлоқ.
Икки қишлоқ ораси — пахтазор майдон —
Қишлоқлардан кенг.
Икки қишлоқ орасида борди-келди бор,
Таниш-билиш,
Қариндош-уруғ дегандек.
Ўтиш керак айланиб
Бу пахтазор майдонни ҳамма.
Шубҳасизки,
Ўтмас айланиб
Бу пахтазор майдонни ҳамма,
Шубҳасизки,
Ўтмас айланиб
Бу пахтазор майдонни ҳамма,
Шубҳасизки,
Беш-ўн қадам ортиқ йўл юриш
Кўпчиликка келади малол.
Қарабсизки,
Пайдо бўлар ёлғизоёқ йўл

Пахтазор майдон аро.
Ёлғизоёқ йўл — баҳодир
Танасига шарт солинган қиличдек — тикка...
Ҳар йил ялпи шудгор қилинар бу пахтазор
майдон,

Ҳар йил ялпи чигит экилар
Бу майдонга ҳам,
Ёлғизоёқ йўл тушар ҳар йил
Бу майдонга.
Ёлғизоёқ йўл боис,
Тўғрироғи,
Ёлғизоёқ йўл ҳисобига,
Қанча меҳнат кетади бекор.

Бригадир неча бор ўйлади бунни,
Неча бора мажлисга солди,
Бир натижа чиқмади.
Ахийри, қасд қилди
Таъзирини бериб қўймоққа
Ёлғизоёқ йўлни очувчиларнинг!

Эрта баҳор,
Ғўзалари унганда текис,
Ётди йўл пойлаб.

Бир маҳал, қараса,
Бузғинчи келар,
Келар — пиёдамас,
Эшагини миниб, йўрттириб,
Бамайлихотир.
Келар ўша, ҳамишаги
Ёлғизоёқ йўлнинг ўрнидан,
Бамайлихотир.
Келар аллақандай бир ашулани
Қилиб хиргойи.
Келар ғўза ниҳолларин

Эшагига бостириб, теппалатиб,
Бамайлихотир.

Буни кўриб юзларидан қон
Қочди бригадирнинг
Ва югурди бузғунчи истиқболига,
Томоғига тикилиб нафас:
«Аммо, нима қилсам-қиламан», дея.

Майдоннинг қоқ ўртасида
Дуч келди икков.
Бригадир қараса,
Қўшниси — Мамарайим.
Мамарайим қараса,
Қаршисида бригадир —
Авзойи чатоқ.

Бу гаплардан беҳабар эшак
Юришда этди давом —
Ғўзаларни тепкилаб, босиб —
То юганин тортгунича эгаси.

Бир қўли билан эшак юганин тутиб,
Бошқа қўли билан олиб
Ёқасидан Мамарайимнинг,
Қотди бригадир.
Ғазабидан қалтираб-қақшаб,
Сўзга келмай тил.
Узуқ-юлуқ гаплар чиқди
Бир муддат ўтиб
Оғзидан бригадирнинг:
— Ноинсоф!.. Пахтани!..
Садқаи одам кет!.. Садқаи!..
Мамарайим билди:
Мум тишлаш лозим,
Ортиқчадир ҳар қанақа сўз,

Ёниб турган оловга лампа-мой қуймоқ —
Билан тенгдир — сўзламоқ ҳозир!
Тураверди жим,
Эшаги мисол.
Тураверди, бригадир
Ҳовридан сал тушгунга қадар.

Бригадир-ку ҳовридан тушди,
Бироқ боши қотди,
Энди қандай йўл тутмоқ керагин билмай.
— Бўшат, — деди, — майдонни, қани?!
Бўшат, лекин бошқа бирор туп
Ғўза ниҳолига зиён етказмай!..

Эшак — эшак,
Қаён юрмасин,
Иложи йўқ — ғўзани босмай.
У ён — ғўза,
Бу ён — ғўза,
Ғўзадир ҳар ён...
Шунча кўпки,
Шунчалар кўпки,
Жой йўқ оёқ босишга ҳатто..
Аламлари келди Мамарайимнинг,
Аламидан йиғлаб юборай деди!..

Баттар эди бригадирнинг ҳам.
Лекин билар эди бригадир —
Ким ҳақ эканин,
Ўзининг ҳақлигин билар эди у;
Шу нарса берди ҳуқуқ
Бақирмоққа Мамарайимга...

— Нетай, ахир, ҳов! — деди
Мамарайим бўғилиб, —
Олдинга юролмасам,
Орқага юролмасам!..

— Уч, — деди бригадир, —
Осмонга уч, — деди у
Миясига келган шу фикрдан хурсанд, —
Эшак-пешагинг билан!..

Отлар учганини эшитган эди,
Мамарайим, эртақда,
Лекин эшак учганин...
Кўрмаганди тушида ҳеч ким!..

Воқеанинг қандай тугаганлиги
Бизга қоронғу.
Балки ҳамон тургандир улар —
Бригадир, Мамарайим ва эшак
Ўртасида пахта майдонин.
Балки ҳамон зуғум қилар
Бригадир — Мамарайимга:
Уч, деб, эшагинг билан.
Балки ҳамон Мамарайим
Истар эшагининг қанот чиқариб
Қилишин парвоз.

Учгандир ҳам эшак эҳтимол...

1987

АНАТОМИЯ ДАРСИДА

Шоиртабиатроқ эди муаллим.

Эсда қолсин учун миянинг шакли,
Ўшатинглар бунди, — деди, —
Бирор нарсага!

Ёнғоқнинг мағзига ўхшар, дедилар,
Гувалага ўхшар, дедилар,
Бир кулча сарёғга ўхшар, дедилар,
Дедилар, дедилар,
Ҳар не дедилар...

Бир ўқувчи эса,
Митти ўқувчи
Охирги партадан ўрнидан туриб,
«Топшириш-чун териб
Тўкиб қўйилган
Уч-тўрт этак пахтага ўхшар, мия», — деб айтди.

Бу ўхшатиш оҳорли эди,
Кучли эди бу таққос жуда,
Энг зўр ўхшатишни айтган эди у,
Ўзбекистон ўхшатишни айтган эди у!

Шоиртабиатроқ эди муаллим.

Ҳаммадан ўхшатиш сўраб чиқди у,
Илҳомланиб кетиб,
Бу гапдан кейин.
Бироқ бошқа кучли қиёс чиқмади.

Бу ҳам майли-ку-я,
Дарс тугаб қолди,
Шаклдан мазмунга ўта олмади
Мия ҳақидаги дарсда муаллим.

1986

ИШОН МЕНИНГ МУҲАББАТИМГА

* * *

Ақл билан юрак ўртасида баҳс
Давом этар, мана, минг йилдан бери.
Бу баҳс, балки, яна минг йилда битмас.
Ҳамма ҳайрон билмай — зўрдир қай бири...

Бу чигални мен ҳам ечолмам, бошқа —
Бир сўзим бор шунга тегишли андак:
Ақли боис ёстиқ қўйилар бошга,
Дарди боис захга берилар кўкрак.

1986

КУНГИЛЬБУШЛИК

Хаёлимнинг қора курсиси
Ҳамон бўш.
Хўш?
Унга кимни ўтқизаман мен?..

Дамларимда йилларимнинг муҳокамаси,
Ич-этим еб яшаяпман-ку!
Ҳақиқат, деб яшаяпман-ку!..
Қалб — ҳакам,
Қалбимдан сизган дард — ҳакам...
Лекин ҳамон бўш
Хаёлимнинг қора курсиси!

Мен биламан, мунофиқлар бор,
Мунофиқ деб билар ҳаётни.
• Бугун қўшга қўшаётирлар
Кеча жангда минилган отни.
Мен биламан, ниятим холис,
Мен биламан, ҳукмимда ҳақман,
Хаёлимнинг қора курсиси
Лекин ҳамон бўш.

Хўш?
Унга кимни ўтқизаман мен?..
Ўзимгами аталган, ахир,
Хаёлимнинг қора курсиси?..

1977

Д. Ҳасановга

Яна келдим бағринга, эй тоғ,
Эй покиза, эй юсак паноҳ!
Ифлослигу тубанликлардан
Қочиб келдим, келдим баногоҳ!
Яна келдим бағринга, эй тоғ!

Нафасингдан симирсам, тўлсам,
Қўшиқ айтсам, тошлар тингласа!..
Чўққилардан йиқилиб ўлсам,
Ўлганимни ҳеч ким билмаса!..
Қўшиқ айтсам, тошлар тингласа!..

Яна келдим бағринга, эй тоғ!..

1986

Бу шерларни ҳар кун ўйнатишади.

Ўкиришар бу шерлар ҳар кун,
Томошадан сўнг,
Тун оғган маҳал —
Циркнинг ҳайвонхонасида —
Қафасларида.

Шаҳар аҳолиси уйқусин бузиб
Безовта айлар

• Бу ўкиришлар...

Ўкиришар улар одамга ўхшаб,
Ғурури топталган одамга ўхшаб
ўкиришар бу шерлар

Циркнинг ҳайвонхонасида —
Қафасларида,
Томошадан сўнг,
Тун оғган маҳал...

Мен ҳафталаб ухлай олмайман
Шундай тунларда.

Ҳафталаб ўйлайман мен

Шу шерлар хусусида:

«Қўлга ўргатилган-ку, булар, — дейман, —

Нега ўкиришар қўлга ўргатилган бу шерлар, —

Дейман ўзимча,

Дейман-у,

Симиллаб ачишар дилим...

Ўргатилган бўлсалар ҳам,

Шерлар-ку булар, дейман,

Итлармас-ку,

Қуёнлармас-ку, — дейман.

Шерлар бундай зорли ўқирмасалар,
Ожизлар юраклари ёрилиб
Қўрқувдан ўлсалар, дейман,
Ўқирганда шерлар!
Ва зўр қудрат туйсалар қалбда кучлилар, —
дейман, —
Ўқирганда шерлар!

Бу шерларни ҳар кун ўйнатишади...

1986

КУЗ ТУНИДА

[Манзара]

Баргларин йўқотган азим бир дарахт —
Эрксиз эл фарзанди, баҳодир янглиғ
Қилич шохларига бешафқат, карахт
Ойни машъаладай санчиб турар тик.
Кимни ахтарар ул бу куз тунда,
Кимга ҳамла қилмоқ истар беомон?
Хазонлар чарх урар кўзи ўнгида,
Боғлардан баҳорнинг кетгани қачон!
Баргларин йўқотган азим бир дарахт —
Эрксиз эл фарзанди, баҳодир янглиғ...
Вужуди куч-қудрат, юрак тўла шахт,
Бироқ жанг қилмоққа муносиб ёв йўқ.

1981

ТУЙГУЛАР ШАЖАРАСИ

1. Бўғиқ шовуллайди нега дарахтлар?
Нега чувиллашиб қушлар қочади?
Нега гувиллайди бу тун безовта?
• Нега юрагимга ғашлик чанг солган?..
Наҳот, барчасига сабабчи — шамол?!.
2. Парчалаб кўрсатар бу қора барглар
Менга тўкис-тугал ва гўзал ойни,
Гўё мен шунақа соддаман, гўлман!
Гўё мен ишонгум: ой — қуроқ-қуроқ,
Қаровсиз ва аянч — синиқ кўзгудек!..
3. Сил қиз каби сарғайиб,
Унсиз, хомуш ва танҳо
Фалакларда кезди ой,
Бир ҳамдard тополмасдан
Бўшатмоққа кўнглини...
4. Шунча изтиробни ичингга ютиб,
Тагин ҳам ёрилиб кетмайсан, юрак!..
Сенга пича енгил бўлармикан, деб,
Мана, очиб юбораяпман
Хонам деразаларин.
5. Мунғайма, мажнунтол, бошингни кўтар;
Сени тушунганда қушлар йиғларди,
Сени тушунганда сувлар йиғларди...
«Бировнинг гўрига тушмас, деб, биров»,
Ургатишмаганми сенга «доно»лар!..
6. Сўйлаб бердинг бошдан-оёқ
Аянч таржимаи ҳолинг,
Сўрамасам ҳам...
Жавоб учун қотмадим бир сўз.
Ана шундай танишдик икков.

7. Бизни кўпроқ куз тушунади;
Яйдоқ боғларида яшнагувчи гул —
Ёлғиз гул — ишқимиз очилсин учун,
Бизни бир-бировга етиштирар ул,
Юлиб олиб турмуш ташвишларидан.

8. Ёри жоним, дарахтлар бу куз —
Тўкмаяпти хазон япроқларини.
Соч юляпти улар бизнинг —
Поймол ишқимиз ҳақи!..
Соч юляпти дарахтлар бу куз.

9. Сенга боқмоқ гуноҳ бўлса,
Ҳамма қўрқса гуноҳдан.
Битта менга насиб қилса
Дўзах азобин тортмоқ —
Муҳаббатинг туфайли.

10. Қоп-қора тун бўлса,
Иккимиз бўлсак,
Қора сөчларингни юборсанг ёйиб.
Мен сени ҳеч кимга бермайман, десам,
Кўксимга бош қўйсанг, шодликдан йиғлаб.

11. Ҳалақит бермангиз узун кечалар
Осмонларга қараб ётсам гар,
Ким билади, фанга номаълум
Янги юлдуз кашф этарман мен...
Нишонлармиз балки бу воқеани.

12. Уша кун тун бўйи киприк қоқмадим.
Ухлаб ётганларга тиладим тилак:
«Илк муҳаббат кирсин тушларингизга!..»
Тушида муҳаббат кўринган одам
Унгида яхшилик кўйдан чиқмас!

1985

Сен ҳақингда сураётган ўйим қизғониб,
Ухламай тонг оттирмоқдаман.
Тонглар отар неча бор,
Йиллар ўтар неча бор...
Ўтиб кетмай туриб ёруғ оламдан,
Етурманми, васлингга, жоним?

Бир кун ҳузурингга отланурман, деб,
Дунёда йўқ жасорату журъатни топиб,
Юрганларим малол келар оёқларимга,
Кўрганларим малол келар нигоҳларимга;
Малол келар қулоқларимга —
Тинглаганларим —
Бир кун овозингни эшитгум, дея,
Етурманми васлингга, жоним?

«Ноумид шайтон», деб, «боумид инсон»,
Етсам агар васлингга, жоним,
(Қанийди етсам, о! Қанийди! Қаний...),
Кўнглим изҳор этмоқлик учун,
«Севаман» деб айтмоқлик учун,
Турли нутқу ваъздан сўзимни асраб,
Яшаяпман ёруғ жаҳонда!..
Етурманми васлингга, жоним!..

1987

СОҒИНЧ

Туннинг турли-туман товушлари бор.
Йўқ, йўқ! Турли-туман тақинчоқлари —
Зеб-зийнати бор гўзал қиз — туннинг:
Шабдада шириллар барглар оралаб,
Чигиртка чириллар ҳайдадир пусиб,
Қурбақа қуруллаб жўр бўлар унга...

Лекин бир товуш бор улар ичида,
Товушки, «салом»дек иссиқ ва содда,
Товушки, «хайр»дек маҳзун ва теран,
Товушки, юракни ҳаприқтиргувчи —
Ажиб ва сирли —
Элас ва элас
Кетиб бораётган поездлар товуши:
«Та-тах, та-тах,
Та-тах, та-тах...»

Фурсат кечар. Қуюқлашиб оғар тун,
Туннинг қанча товушлари олар тин,
Бамисоли гўзал қиз — тун бирма-бир
Ечар тақинчоқлари — зеб-зийнатин.

Оғмас фикр, оғмас хаёл, ўй оғмас бироқ,
Тинмас, туни бўйи тинмайди сира
Кетиб бораётган поездлар товуши —
Элас-элас, ажиб ва сирли:
«Та-тах, та-тах,
Та-тах, та-тах...»
Қуйилади юрак-юракка
Кетиб бораётган поездлар товуши:
«Та-тах, та-тах,
Та-тах, та-тах...»

Қишлоғимдан йироқ — азим шаҳарда,
Мана, кечди ўн етти йилим.

Қисматимга билганича тўн бичди
Ўн етти йилим...

Андижоним, бормисан, жоним,
Борми қадрдонларим — онам,
Оға-иниларим, сингилжонларим?..
...Чўкиб кетмадими дадамнинг қабри?..

Кўришмадик қачондан бери,
Кўришолмадик.
Кўришганда ҳам
Пасаймади соғинч туйғуси,
Ортиб борди, аксинча, ҳар гал.

Мен нимани истадим ўзи?
Наҳотки, мен шон-шуҳрат қувдим,
Ўн етти йил қувдим муттасил?!

Нимага эришдим охир-оқибат?!

Шаҳар кўчиб келмоқлик билан
Шоир бўлавермас экан ҳар ким ҳам.
Шеърият кенг экан — хаёлимдан кенг,
Торлик қилаётир юрагим унга...

Сизни соғинаман, қадрдонларим,
Онам, оға-иниларим,
Сингилжонларим...
Зиёрат айлагим келар ойда бир
Дадам қабрини...

Бу гал ҳам тун бўйи чиқдим ухлолмай,
Кетиб борар поездлар ҳамон —
Гурсиллаб урар тун-қизнинг юраги:

«Та-тах, та-тах,
Та-тах, та-тах...»

Кетиб борар ҳамма поездлар
Андижон томон,
Кетиб борар «анда жон» томон,
Кетиб борар мени қолдириб...
«Та-тах, та-тах,
Та-тах, та-тах...»

1985

АВРАШ

Юр, олиб кетаман сени йироққа,
Одамзод оёғи етмаган ёққа.
Юр, қолар нигоҳлар, кўзлар — ҳазарли,
Юр, қолар ғийбатлар, сўзлар — заҳарли.
Кўнглимизга ўгай ўйлар-хаёллар,
Шубҳалар, гумонлар, армонлар қолар.
Кетар биз-ла бирга фақат иккимиз
Икки йил ўртаниб топган ҳайрат-ҳис.
Бошқаси ҳеч гапмас:
Яшаш-чун керак — ҳар нарса, ҳар қайда
Топилур бешак!..

Юр, олиб кетаман сени бир ёққа!..

1986

Ҳар бутага ўт тушса,
ўзи ёнар, ўзи куяр, ўзи
ўчар.

МАҚОЛ

Бир маскан бу — йўқ таъриф-тавсифининг адоғи,
Ҳар борганнинг оёғида ботмон-ботмон қадоғи.
Ботмон-ботмон қадоғининг сабаби бор, яхшилар,
Ул диёрда бир қиз яшар, билинмас йўл чарчоғи.
Ўзим бордим, ўзим кўрдим, ўзим суйдим,
Бир сулувнинг ҳасратида кундай куйдим.

Ҳасратимни ичга ютдим, билмасин, деб, ўзгалар,
Ногаҳонда ичқоралик қилмасин, деб, ўзгалар.
Майлига қон йиғлай ўзим, оқиб тушсин кўрар кўзим,
Кўз ёшимни масхаралаб кулмасин, деб, ўзгалар,
Ўзим бордим, ўзим кўрдим, ўзим суйдим,
Бир сулувнинг ҳасратида кундай куйдим.

Сулувликда сулувдир ул, бамисли оққувдир-ай,
Қош — қанотлар қоқилганда ер-кўк жодудир-ай,
Кўзларидан нур оларди етмиш олам хуршиди,
Вале етмиш олам элин гадо қилган қувдир-ай,
Ўзим бордим, ўзим кўрдим, ўзим суйдим,
Бир сулувнинг ҳасратида кундай куйдим.

Билмам, токай сарсон этар бу олис йўллар мени,
Балким айнан сарсонлик ёр васлига йўллар мени.
Йўл азоби — гўр азоби, ҳайтовур, бошимдадир,
Шул сабабми, ёр азоби эрта-кеч қўллар мени.
Ўзим бордим, ўзим кўрдим, ўзим суйдим,
Бир сулувнинг ҳасратида кундай куйдим.

1976

Хонам менинг денгиздай тўлиқ,
Тўлиқ сенинг изтиробингга.
Мен — бир мўъжаз қайиқ мисоли.
Денгиз хуруж қилади менга.
Тўлқинлари ўткир, беомон,
Бу денгиз, ай, хўп қутуради.
Чор тарафга итқитар ёмон,
Олиб бориб шифтга уради.
Чарх ураркан ҳолсиз ва ҳайрон,
Титилади қайиқ елкани.
Кўзларимга қуюлади қон,
Кўзларимда севги тумани.
Билмам, сени қандай топайин,
Миқ этмайди бу кўҳна дунё.
Бир кун чўкиб кетурман тайин —
Мен — бир қайиқ бу денгиз аро...
Сен келарсан охир қошимга —
Яшолмайсан изтиробларсиз.
Мен — қайиқнинг синиқларини
Чирик ҳолда топурсан, эсиз.

1975

Сен кетдинг, орамиз уч юз чақирим,
Уч юз чақиримлик ҳижрон ва азоб.
Мен сени чорлайман унсиз ҳайқириб,
Сен мени чорлайсан бамисли сароб.

Уч юз чақирим йўл... шаҳарлар, кентлар,
Дарёлар, боғ-роғлар забт этмиш уни.
Йўллар хаёлимни етаклаб кетар,
Кўз очгани қўймас йиллар қуюни.

Ташландиқ боғда ҳам баҳодир наҳот,
Наҳот, булбул кулар кўҳна шохларда?
Бир тутам умримнинг гули бу сабот
Асқотур қачон ва қандай чоғларда?

Сен ҳам мисли денгиз, остонанг — соҳил,
Осмонга сапчийсан кўпирсанг, тўлсанг.
Наҳот, соҳилларни бузолмас оҳинг,
Наҳот, чекланишлар муҳаббат бўлса?..

Наҳот, иккимизни айириб яшар
Азалдан бус-бутун Она сайёра?
Наҳот, қуёш бизга айри нур сочар,
Наҳот, бошимизда осмон садпора?..

1983

Мен, ахир, юракнинг ишини қилдим,
Нега афсус чекай, пушаймон чекай!
Муҳаббат ўтида гулдай ёқилдим,
Ёқилдим — ёнурман, билмайман — токай.
Билломайман — сенга боғландим қачон,
Қачон кириб келдинг кўнгил боғимга.
Айрилиқ дардига чоғландим қачон...
Қоврилиб юрибман мен ўз ёғимга.
О! Сенга қаттиқ сўз демасман асти,
Юрсам — йўл, югурсам — шамоллар қаттиқ.
Суйганим — ўзимнинг ўзимга қасдим,
Куйганим — сен учун арзимас тортиқ.

Бари бир юракнинг ишини қилдим
Зарра афсус чекмай, пушаймон чекмай.
Муҳаббат ўтида гулдай ёқилдим,
Билиб-билмай туриб ёнурман токай.

1977

ЁРИ ЖОНИМ

I

Ёри жоним, ўртамизда бегоналик бор,
Қалбимизда аммо ажиб девоналик бор.
Бас, эй, энди чек қўяйлик бегоналикка,
Чек қўяйлик, эрк берайлик девоналикка.
Бегоналик — умри қисқа, шунчаки гап баёни,
Девоналик тан олгайдир на тўсиқ, на риёни.
Балли! Унга қасд қилганлар доимо паст бўлади,
Сену мендек суйишганлар унга ҳамдаст бўлади.
Суйишганлар унингсиз ҳеч тўймай ўтар висолга,
Гул ҳисларин, туйғуларин совурганча шамолга...

Ёри жоним, ўртамизда бегоналик бор.

II

Ёри жоним, аён: энди сен бошқа,
Мен — бошқа, бошқадир ўйларимиз ҳам.
Ишқимиз қадаҳи отилган тошга,
Тўкилган арғувон бода бемаҳал.

Сенми одинг уни? Менми? Билмайман,
Бизнинг насибамиз эмас экан ул.
Фақат гоҳо-гоҳо унсиз йиғлайман:
Арғувон бодани ер ютди буткул.

Нечун йўлларимиз кетмас қовушиб?..
Бу ҳақда ўйлаш ҳам азоб беомон.
Тошга тегиб синган қадаҳ товуши
Иккимизни таъқиб айлайди ҳамон.

III

Ойлар ўтар, йиллар ўтар... балким асрлар —
Қачонлардир қайтажаксан мен сари албат.
Бу ишққа шак келтирмасман, авайлаб-асраб,
Фанолардан олиб қолгум соғу саломат.
Фанолардан олиб қолгум... Кечаю кундуз
Қайта-қайта тиклагайман ёдда висолинг.
Ҳар гал азиз чиройингга қўшилар нуфуз,
Ҳар гал ғамим юксалтирар қадри хаёлинг.
Ишқ, деганга вақт, замоннинг дахли йўқ сира,
Собит бўлса бас юракда сабру қаноат.
Ойлар ўтар, йиллар ўтар... балким асрлар —
Қачонлардир қайтажаксан мен сари албат.
Қайтажаксан... Мен қўрқаман ва лекин ҳамон,
Ҳамон ўзни босолмайман ҳаяжонимдан.
Сен ушбу кун орзумда фаришта бир жон,
Сен ушбу кун пўртанасан қизил қонимда.
Нетарканман, нетарканман, ўтган шу айём,
Оҳ, сен унда — ўзга бир ёр паноҳида шод,
Дилгинангдан менга меҳринг қуритсанг тамом,
Ҳузуримга кириб келсанг бамисоли ёт!..
Увол бўлса бир умрлик зол изтиробим,
Шан қувончим — муҳаббатим ногаҳон шундоқ.
Увол бўлса эҳтиромим, тавба-тавобим,
Завқим тиниб, тўниб қолсам, бўлиб қолсам қоқ..
Не тонг, кимки олдинларга боқса ишончсиз,
Кечмиши ҳам омонатдир бу ҳаёт аро.
Қоп-қоронғи хаёллардан таскин-юпанчсиз,
Ёрқин ўйлар қучоғига талпинмоқ раво.
Бу ишққа шак келтирмасман, авайлаб-асраб,
Фанолардан олиб қолгум соғлом-саломат,
Ойлар ўтар, йиллар ўтар... балким асрлар —
Қачонлардир қайтажаксан мен сари албат.

Қайтажаксан бир муносиб ёр бўлиб менга,
Дилдор бўлиб, хумор бўлиб... зор бўлиб менга...

1974

* * *

Мен сенинг изингдан борурман буткул,
Йиллар чангалзорин оралаб, қақшаб.
Сен менга раҳм этма, ташла бирма-бир
Ишқ берган сеҳрли буюмларингни:
Ўрмон пайдо бўлур — ташла тароқни,
Дарё пайдо бўлур — кўзгуни ташла,
Ташла чақмоқтошни — пайдо бўлур тоғ...
Ўрмон кесиб,
Дарё кечиб,
Тоғ ошиб,
Етиб борсамгина қошингга бир зум.
Ишон менинг муҳаббатимга,
Ташла қучоғимга ўзингни, жоним.

1985

* * *

Сен менга шунчалар кераксанки, о!..
Бу хусусда ўйлаш ўзи саодат.
Яна бир осмонлик бўларди дунё —
Кўнгил қушим эркин ёзолса қанот.

Бироқ исми-жисми номаълум бир куч
Дунёни бу гўзал бахтдан айирган:
Меҳр-шафқат ҳиссин билмаган бир куч
Кўнгил қушим қанотларин қайирган.

Кўрдай пайпасланиб, ношудлик билан,
Мен сени азоблаб юрибман бу чоқ,
Асли, қўл узатсам етар жойдасан..
Бунинг-чун масхара қилмагил бироқ.

Ўрнига шафқат қил, мени тушун, ёр,
Йўл кўрсат, мен нетай ўртанмаслик-чун
Ортиқ номаълум куч ҳукмида бедор..
Йўл кўрсат қошингга борайин учиб.

1981

СУВРАТ

Қўлимда ағёр-ла тушган сувратинг..
Мен қандоқ яшайман энди жаҳонда,
Асқартоғнинг қоясидек нурайман, холос!..

Тиниқ хаёл ила,
Тиниқ дард ила
Бир гўзал турмушни бошловдик энди..
«Балким тасодиф бу, бахтсиз тасодиф?! —
Бўғилиб-тиқилиб ҳайқирар мия.
«Тасодиф, тасодиф!.. Тасодиф — ишқда
Йўқотар ўз асл моҳиятини!!!» —
Жимгина таъкидлар бу сўзни юрак.
Суврат юз-кўзимга лойдай чапланди,
Тўсиб қўйди ёруғ дунёни,
Тўсиб қўйди соғинчларимни..
Суврат — ўртамизда метин бир парда,
Шубҳа пардаси...

Шамол турар, қувар булутни,
Очилади кўк юзи.

Қуёш чиқар, тонг отар,
Йиғилар тун чодраси.
Вақт ўтар, ўтар умр — беомон,
Битмас кўнгил яраси...

Шу парда ортидан боқаман сенга,
Парда орқасида кечар фасллар,
Кечар ёшлик,
 ўрта ёшлик,
 кексалик —
Барча-барчаси...

Мен қандоқ яшайман энди жаҳонда,
Асқартоғнинг қоясидек нурайман, холос!..

1978

* * *

Мени доғда қўйган ағёр ҳам, дўст ҳам,
Заҳрим сочганим бор гоҳ етти ётга
Бироқ бу гўзаллик, бу софлик, бу ғам...
Ишонмай бўлмас бу самимиятга!..
Сен мени англайсан, мумкинмас гарчанд
Англамоғи одам одамни, асло.
На фақат англайсан, аяйсан ҳатто,
Сўрамасам ҳамки бунини ҳеч қачон.
Ишонмай бўлмас бу самимиятга!..
Топган-тутганимни борурман ташлаб,
Хотирот қўйнида озурда ҳар жон.
Балки ўртайдирман, юрагинг ғашлаб,
Етим аъмолларни ўйлаган замон.
Ёмондир — олдинга — келажакингга
Гумон кўзи билан сарғайиб боқмоқ.
Насиба бўлмагач бир ёққа оқмоқ,

Ахир, тўлқин бориб тўлқинга сингар.
Биз эса оқамиз, бирга оқамиз,
Гулшанлар кулар биз босган изларда.
Сахро қалблиларни ўтда ёқамиз
То куйиб битгунча олов ҳисларда!..
Ишонмай бўлмас бу самимиятга!..

1986

* * *

Ким бошлади бизни бу йўлга, билмам,
Кетиб бормоқдамиз қарамай ортга.
Кўнгилда аралаш севинч ҳамда ғам,
Сен ўйга ботгансан, мен — ўйга ботган.
Сулувсан баҳорий бинафша мисол,
Босқилаб ўтмаган қора қуюнлар.
Мумкинди соатлаб сурмагинг хаёл,
Ҳали олдинда, деб, бахтиёр кунлар.
Менинг назаримда эса кечмоқда
Умрнинг энг гўзал дақиқалари.
Биз билан ҳамқадам дунё кетмоқда,
Кетиб бормоқдадир муҳаббат сари.
У, манзилга етиб борар, бормас ё,
Боғлиқ бизга, бизнинг юрагимизга.
Ортиқ мулоҳаза — ортиқча гоҳо,
Йўл бермас керакли туйғуга, сўзга.
Сен нени ўйлайсан — балким сингдир;
Ўзимча хиргойи қилиб борурман:
«Муҳаббат — бугуни билан шириндир,
Эртага у — аччиқ,
эртага — армон!..»

1986

Бу йил ҳам дарахтлар сарғайди,
Хазон бўлди барглар бу йил ҳам.
Севги — кўкда осилган ойдир,
Ҳижрон асли ўзи бир олам.
Бу йил ҳам ёмғирлар ёғдилар,
Кездим сарсан, лойларга ботдим.
Юрагимда ортди оғриқлар,
Кўкрагимни чангаллаб қотдим.
Сен сайрайсан — қафасдаги қуш —
Ҳаётимнинг қўмсаб боғларин.
Мен тинглайман ва англайман: Куз...
Куз — ҳаммаёқ, не қилай, ёрим?
Хазонларин дасталаб-боғлаб
Тутгим келар сенга бу кузни.
Ёмғирларга қўшилиб йиғлаб,
Айтгим келар муҳаббат сўзин.
Бироқ қафас мустаҳкам ва тор,
Юрагингга солинган қафас.
Нафасингда кишанланган зор,
Оғир-оғир оласан нафас.
Масофалар, йўллар қаритар,
Яшартирар соғинч ва армон.
Йўлимизни кундай ёритар
Ишқ кўйида ютганимиз қон.
Мен биламан: дарахтлар гуллар,
Кўкаради барглар бирма-бир.

Йиллар ўтар, қисқарар йўллар,
Гулзор янглиғ гуркирар сабр.
Шуълалари осилган ойнинг
Кўксимизга юмшоқ тегади,

Бахт-саодат қучоқ очар кенг,
Ҳайрат ҳисси бўйин эгади...

Ҳозирча куз, дарахтлар сариқ,
Хазон бўлган барглар бир йўла.

Ҳозирча жим, юракда оғриқ,
Пойимизда оҳ тортар йўллар.

1984

МЕН БОРУРМАН...

Мана, ҳузурингга отланмоқдаман,
Байрамга ошиққан болакай мисол.
Балким тушларингда ёдланмакдаман
Ҳушларингда сурдириб хаёл...

Балким кўз тутарсан, мен борар йўлни
Супириб сочинг билан,
Чанги чиқса сув сепиб
Кўздаги ёшинг билан...
Мен борурман, мен бориб,
Юрагимни ёрурман;
Мен борурман ўпгани
Супурги бўлган сочинг,
Мен борурман артгани
Кўздаги ёшинг.

Мен борурман дардларинг аритгани —
Суйиб-суйиб;
Мен борурман қаритгани —
Суйиб-суйиб,
Мен борурман ўлдиргани —
Суйиб-суйиб
Ҳам ўлгани куйиб-куйиб...
Мен борурман — бутунлай.

1984

ВЛАДИМИР ВИСОЦКИЙ ХОТИРАСИ

Мўъжазгина қарта. Овоз ўрнига
Қоплабдилар унга юрагингни, оҳ!
Мен игна санчибман, кечир, билмасдан...
Етмасмиди, ахир, тириклигингда
Унга игналарнинг санчилганлари!
...Бу юрак бунчалар бўғиқ сайрайди,
Бунчалар самимий, бунча фидойи!
Чарх урар, чарх урар, уюрма ясар —
Мунча тик боқмаса оғриқ кўзига,
Чуқур ботирмаса бунча ўзига
Бори азоб-оташ пўлат игнани!..
Эски яраларнинг худди изидан
Ариқчалар ўйиб сирғалар игна!
Менинг қўлим бормас, чидаб бўлмайд
(Эски яраларнинг худди изидан
Ариқчалар ўйиб сирғалар игна!),
Суғуриб от ўзинг, мени қийнама!
Сўнгигача чидаш шартмикан, ахир,
Бунча хайқирасан дард чекиб хурсанд!
«Азиззим, юрракка нишшш урмасаларрр,
Туғғилмагайй буюк қўшиқларрр сирра!..»
Қўшиқчи умридай тугади қўшиқ,
Бу даҳшат азобни кўрмайин, дея,
Юмган кўзларимни очдим бир замон.
Қанийди кўрмасам... Мен санчган игна
Муаллақ турарди хунук осилиб,
Тумшуғидан чак-чак томиб қора қон.
Қараб бўлмас эди қартага ҳам, оҳ!
Айланганди у ҳам қип-қизил гўштга.

1982

ҚАТРАЛАР

* * *

Келмас эдим, етаклади бу ерга йўлим,
Ёзмас эдим, битиклади бу сўзни қўлим.
Йўлимни-да бурар эдим, қўлим — кесардим,
Буролмадим, кесолмадим... ёнарди кўнглим.

1986

* * *

Илм-фан сахнаси ўру қир бўлди,
Хуснга учганлар яна ер бўлди.
Одамзод асрлаб кўз тиккан ойдан,
Олтин-жавоҳирмас, тош келтирилди.

1983

* * *

Аввал куйга солдик — қилдик ашула,
Сўнг тошга, қоғозга битдик бир йўла.
Қанчасин сўйладик тўғри келса ким...
Юрак армон билан ҳамон лиқ тўла.

1984

* * *

«Ҳақиқат — осмонда» деган гап бекор,
У — ерда, оёқлар остида хор-зор,
Дарахтдек қаддини тикласин учун
Биздан фидойилик, жасорат даркор.

1985

• • •

Бир пайтлар тунларни улардим тонгга,
Юлдузлар гавҳардек чўкарди онгга.
Қачонки қоқилдим, ерпарчин бўлдим,
Камроқ қарайдиган бўлдим осмонга.

1985

* * *

Мақсаднинг дилтортар кўйига кирдим,
Бир бошимга минг бир машаққат кўрдим.
Ўпқон, жарлик демай йўл солдим тикка,
Айланиб ўтишга етмади умрим.

1985

* * *

Дунёнинг бир эмас, минг камин кўрдим,
Минг камдан ортажак бир ғамин кўрдим.
Юрак ҳайратларин ёзган қаламнинг
Ўчирғичга бўйин букканин кўрдим.

1986

* * *

Бу гуруҳ каслари билмас ор-ҳаё,
Муқаддас туйғу йўқ улар-чун асло.
Ўзларин яратган ишқдан сўз очсанг,
«Севги, бу — йўқ нарса» — дейишар ҳатто.

1986

•

• • •

Табиат ҳар кимга ҳар хил таъб бермиш,
Берганда ҳам, баъзиларга ботмонлаб бермиш.
Попишакка сассиқсан, деб дашном этсалар,
Бошимдаги тожимни кўр, подшоман, дермиш.

1986

* * *

Эзгулик майида йитмас қудрат бор,
Бир ҳўплаган зотни айлар бахтга ёр.
Шишасига тиқин бўлмоқчи каслар
Чириб битаверар такрор ва такрор.

1986

* * *

Саодатга эш, табаррук онларни кўрдик,
Эътиқод, деб фидо бўлган жонларни кўрдик.
«Фидойилар бизга тобе яшаганди», деб
Қуруқланган не-не қўли қонларни кўрдик.

1986

* * *

Ногаҳонда айрилиб баъзилар тиргагидан,
Шамол ўта бошлади шувиллаб ҳар ёғидан.
Увада кўрпачалар солинди сояларга,
Оҳиста суғурилиб бошқаларнинг тагидан.

1984

Ҳаммаси тугади, бошланмай туриб,
 Сен нола чекурсан кўзларинг ёшлаб.
 Мен армон ютурман томоғим қуриб...
 Бизлар бир-бировни кетурмиз ташлаб!
 Олдда нима кутар, бу кун мен билмам,
 Келажак кунларга боқурман зада.
 Таҳайюрдек висол фурсатлари ҳам
 Тасаввурдек мавҳум қолур орқада.
 Йиллар учиб ўтар кўтариб тўзон,
 Хотирот кўзгуси хира тортур жим.
 Буюк бир фожиа рўй берар шу он:
 Сўниб борар унда қуёшдай исм.
 Қолган умр кечар дардли, синоқли,
 Бироқ умидворман: синмагай кўзгу —
 Ёдгор буюм янглиғ яшар ардоқли
 Юрак-юракларнинг бир четида у...
 Ва бир кун, муҳаббат ёдга тушган чоқ,
 Қўлга олиб уни тинч, беихтиёр,
 Ҳеч кимга билдирмай йиғлаймиз узоқ,
 Ювиб-тозалаймиз кўз ёш-ла бекор.
 Хира тортган ҳислар яшнарми қайтиб,
 Ўчиб кетган бўлар бари кўзгудан.
 Исмлар қуёшдай порлаган пайтни,
 Қанча тикилмайлик, топмаймиз ундам.

1984

**ТИНЧЛИК ТУҒРИСИДА
НОТИНЧ БИР ҚУШИҚ**

[Манзума]

Йигирманчи асрнинг сўнги чораги...
 Муқаррардай туюлган
 Умумжаҳон қирғини таҳликасида
 Беором кечган йиллар;
 Муқаррардай туюлган
 Умумжаҳон қирғинин олдин олиш-чун
 Уйларидан,
 Юракларидан
 Кўчаларга тошиб чиққан эллар;
 Гарчанд бошқа-бошқа:
 энгиллар,
 тиллар,
 Ҳамоҳанг янграган кўнгиллар:

«ҚУРОЛЛАНИШ ПОЙГАСИ ТҶХТАТИЛСИН!»
 «БАС — ҚАНОТЛИ РАКЕТАЛАРИ!»
 «БАС — НЕЙТРОНИ!»
 «БАС — ЛАЗЕРЬ ШАМШИРЛАРИ!»
 «ЮЛДУЗЛАРНИ ТИНЧ ҚУЙИНГИ..»
 «БАС!..» «БАС!..» «БАС!..»

Титроқланиб тўлқин ва тўлқин
Самолардан қайтган акс-садо:
«Бас...»

* * *

Бир гўдак туғилди ёруғ жаҳонда...
Онаси тушида кўрарди кўп бор,
Отаси тушида кўрарди кўп бор,
Ўнглаарида-чи,
Исм танлаб юрарди икков,
Талашиб-тортишиб:

«Қиз бўлади...»

«Ўғил бўлади...»

Етти кеча-кундуз қийналди она,
Тўлғоғи қочиб кетиб.
Туғилажак фарзандин
Яна етти кеча-кундуз кутди ота ҳам,
Қўшилишиб туғди ота... хотини билан.

Фақат шифокорлар тадбиркорлиги
Омон олиб қолди она-болани.

Суюнчига чўнтагида бор пулин бериб,
Қоқланиб жўнади уйига ота.

Машойихлар:

«Онасини қийнаб туғилган бола —
Бўладиган бола» — дея такаллум этган.

Бир гўдак туғилди ёруғ жаҳонда
Келажакнинг муносиб бир фарзанди
Келди дунёга.
Ер шарида эса,

Билмас эди у,
Даҳшатли бир шарпа кезарди —
Сўнги уруш шарпаси.
Гоҳ секинлаб, гоҳо тезларди,
Сарҳадларни ўтарди босиб.

Кўринганнинг ўйига сингиб,
Қўлларини совутиб ишдан,
Хирилларди фалсафасини
(Эт жунжикар бу хириллашдан):
«Дўстим, бу кун оламда мавжуд
Тинчлик — тинчлик эмасдир буткул.
У — зўр бўрон олдидан сукут,
Қирғин-барот учун донғил йўл!..»
Бир гўдак туғилди ёруғ жаҳонда...

Ул гўдакнинг бобоси энди
Зир югурар тушида ҳар кун,
Қўлида Улуғ Ватан
Урушида тутгани — қурол.
У Фарбга югуради,
Фарбда бир ёв йўқ.
У Шарққа югуради,
Шарқда бир ёв йўқ.
Шимолга-да югурар,
Шимолда ҳам йўқ ғаним.
Жанубга-да югурар,
Ёғий йўқ жанубда ҳам.
Чегаралар тинч, сокит,
Бамисоли ойдин кўл...
«Ким уруш бошламоқчи,
Тинчлик сарҳадин бузиб!»
Жавобсиз қолар савол.
Титроқланиб тўлқин ва тўлқин
Самолардан қайтар акс-садо;
«...бузиб, бузиб..., ... бузиб!»

Эвоҳ! Тинчлик надир — англаш-чун тугал,
Қирқ йил керак бўлди одамзод учун!
Қирқ йил — қонли дoston уруш дардига!..
Қирқ йилда тинчликнинг қирқ йиллик кучи!..

ОСТОНАДАГИ СУҲБАТЛАРДАН

1.

Ёнма-ён яшашга кўниколмадик
Ядро қуроллари билан,
Кўниколмагандек журъатли эрлар
Севмаган хотинлари билан яшашга!

2.

— Ўн беш марта йўқ қилиб юбормоққа
етармиш

Она сайёрамизни
Бу кун оламда мавжуд портловчи модда!..
— Бекор қолиб кетар экан-да,
Еримизни ўн тўрт мартаба
Йўқ қилишга етадиган ўқ-дори, ёраб!
Сўнгги уруш бўлса мабодо!..

3.

Ўқни илк кашф этганлар кўзи ўнгида
Ўқ санчилар кўкраклар тургандир қатор...
Вужудида қўрғошин парчаси ила
Бу ёруғ жаҳондан ўтганлар, ана!
Ётар қабрларда сокин, хотиржам...
Ана! Яшамоқда атрофимизда
Майиб-мажруҳ бўлиб,

Қартайиб,
Озиб...

Мана, менинг кўксим, мана, сеники!..
Керак бўлар экан қанча фидойи
Тозалаш-чун дунёни буткул
Ўқ-дорилардан?!.

* * *

Гўдак бўйи тизга етиб,
Қувват кирди ота тизига.
Бебошликлар нари кетиб,
Туз сингди гап-сўзига.
Энди уйга турли-туман
Ўйинчоқлар ташиди.
Бола тоби қочган замон
Кўз ёш тўкди бошида.
Ота ҳоли шу бўлса, ох,
Она ҳоли-чи, дегин,
Кўкрагидан сут-мас, қаймоқ
Келиб боқди гўдагин.
Бу ҳолатни кундуз қуёш,
Тунлар ой-юлдуз кўрди.
Осмонаро кўтариб бош,
Бор оламга ҳайқирди:
«Келажакнинг фарзандлари
Ўсаётир соғ-омон.
Демак, бу дам — қутлуғ дамдир,
Демак, бу он — қутлуғ он!..»

* * *

Жаҳонаро тинчлик кезарди бардам,
Қадамидан ўт чақнаб: «гурс-гурс».

Лоқайдликлар топарди барҳам,
Эрир эди ланжлик — муз...

Бу олам бинога келгандан бери
Эрк, дея курашди халқлар қон кечиб.
Жанг борди адолат, ҳақиқат учун,
Жон берганлар қанча гўзаллик, дея!..
Ва тинчлик билмади бу курашлардан
Бу кўҳна олам!..
Энди тинчлик керак ёруғ жаҳонга,
Одамларга ҳам!..
Уни деб ҳам, шубҳасиз, курашмоқ керак,
Балки тўғри келар бу курашда ҳам
Қурбон бўлмоққа!..

ОСТАНАДАГИ СУҲБАТЛАРДАН

1.

— Жаҳонга бир хасталик зарур —
Вабо ёхуд ўлат сингари,
Вабо ёхуд ўлатдан ҳам зўр —
Бир хасталик зарур жаҳонга!..
Ҳар ким ўз бошига бир даврон қуриб,
Мешчанларча ҳаёт кечирмас шунда.
Одамлар бир-бирин ўйлай бошлайди
Ўйлагани каби ўз тақдирларин.
Ҳамнафаслик бўлади пайдо,
Ҳаммаслаклик бўлади пайдо!..
Дунё ҳам қутилиб қолса, ажабмас,
Шу баҳона қирғин-баротдан!..
— Бекорларни айтибсан, ошна!
Одамларга меҳр керак, о,
Кўплаб меҳр-оқибат керак —
Сақлаб қолиш учун жаҳонни!

Соғлом фикр керак, шунингдек,
Сен кабининг мияларига!..

2.

— Тезроқ уруш бўла қолсайди,
Остин-устун бўлсайди дунё!
— Ҳай, ҳай, овсин! Тавба, денг, овсин!..
— Одамлардан имон кетди, овсинжон, хўп,
денг!

Неварамни нонга чиқарсам
Етти тийин уриб қолибди!..
— Етти тийин учун дунё —
Остин-устун бўлса, яхшимас,
Бош-кўзидан садақа, денг-ей!..
Неваралар улғайсин учун
Бу жаҳон тинч туриши керак!

* * *

Гўдак ўсиб зўр бола бўлди,
Кўз ўнгида турланди олам.
Гулни ушлаб қиқирлаб кулди,
Тиканидан озор тортса ҳам.
Қушни кўриб қилди хархаша:
«Мен ҳам учай, дадажон!» — дея
Ҳар куни минг ўйинни бошлаб,
Минг ўйинга қўйди ниҳоя.
«Тош бўлади униб ва ўсиб!» —
Қум сепди у бир кун тупроққа.
Лекин кетди юраги қизиб,
Ажинага кавуш тикмоққа.

Ер шарида эса, билмас эди у,
Даҳшатли бир шарпа кезарди,
Сўнгги уруш шарпаси.

Гоҳ секинлаб, гоҳо тезларди,
Сарҳадларни ўтарди босиб.
Кўринганнинг ўйига сингиб,
Қўлларини совутиб ишдан,
Хирилларди фалсафасини
(Эт жунжикар бу хириллашдан):
«Дўстим, бу кун оламда мавжуд
Тинчлик-тинчлик эмасдир буткул.
У — зўр бўрон олдидан сукут,
Қирғин-барот учун донғил йўл!..»

Ғойибдан ҳам қўшиқ келарди
Олис найнинг навоси янглиғ.
Юракларни секин тиларди,
Санчиларди бамисоли тиг:
«Ёмон кунлар тушди дунё бошига,
Фалак заҳар қотди ичган ошига,
Қаранг, кўздан оққан қонли ёшига,
Ер шарин қутқаринг, одамлар,
Қутқаринг Ер шарин, одамлар!

Олам — ризқ-рўз тўла очил дастурхон,
Эл-элатга ҳар не ҳар он намоён,
Лекин бу кун унинг бир чеккаси қон,
Ер шарин қутқаринг, одамлар,
Қутқаринг Ер шарин, одамлар!..»

Титроқланиб тўлқин ва тўлқин
Самолардан қайтар эди акс-садо:
«Одамлар... одамлар... одамлар!..»

* * *

Бир кураш борар эди
Бола кифтига жилдин
Илиб мактаб борганда.

Бир кураш борар эди
Бола қўлига қалам
Тутиб «О»ни ёзганда.
Бир кураш борар эди.
Боланинг атрофида,
Боланинг атрофини
Қуршаган оламаро...

Бола ёзган «О» эса
Осмоннинг шакли эди,
Оламнинг шакли эди
Ва бош ҳарфи эди «Одам»нинг!..

* * *

Шарпаларни назарга илмай
Яшнар эди кўнгиллар,
Курашарди барқарор
Эрк, деб уйғонган эллар —
Жаҳон пучмоқларида.
Жаҳонаро тинчлик кезарди бардам,
Қадамидан ўт чақнаб: «гурс-гурс».
Лоқайдликлар топарди барҳам,
Эрир эди ланжлик — муз...

Дўстим, бу кун оламда мавжуд
Тинчлик бизга юкинар буткул.
У — бир имкон, саодат мавжи,
Дилбар ҳаёт учун донғил йўл!..

* * *

Ота ишга борарди
Ҳар саҳар, кўк тоқида
Зухро ўчмасдан туриб,
Она ишга борарди

Ҳар саҳар, кўк тоқида
Зухро ўчмасдан туриб.
Бола мактаб борарди,
Кифтига илиб жилдин.
Тонг чечаги кулмасдан.
Бобо, кузатиб барин
Остонадан бирма-бир,
Сурарди кексаликнинг
Ҳеч топиб бўлмас гаштин.

Асрий юмушларини
Бажарарди эл-элат,
Олам дастурхонига
Қўшиб ўз насибасин:
Ўзбек пахта экарди
Қадим пайкалларига,
Бир умиддек авайлаб.
Гуржи узум узарди
Қадим токзорларидан,
Узган каби фалакдан
Юлдузлар шодасини.
Козоқ буғдойзорлари
Шовулларди самимий,
Ёр-дўстлар суҳбатидек,
Шакарқамишин ўриб
Битиролмай ёз бўйи,
Кубалик оввораю
Шолисини вьетнамлик
(Ҳосил кўп эканидан)
Хуноб эди янчолмай.

Бу ҳаёт — фарзанд учун —
Келажак учун, деган
Буюк шиор бор эди
Халқларнинг овозида.
Бў шиорга жўр бўлиб

Болажон ўзбегим ҳам,
Қўшганди ўт нафасин.
Буюк баёт янграрди
Инсоният созида.

Қурултойлар ўтарди
Азим шаҳарлараро.
Меҳнатнинг байрамига
Айланганди ҳар бир кун.
Календарь варақларин
Яна қанчаси қизил
Сон билан ёзилганди.

Гавжум эди эрта-кеч
Юксак кутубхоналар,
Буюк бир очлик ила
Қақшар эди миялар.
Сокин хиёбонларда
Жуфтлар кезарди масрур,
Севимли шоирларин
Муҳаббат ҳақидаги
Байтларин айлашиб ёд.
Бир ҳаёт кечар эди
Бу ёруғ оламаро.
Бир баёт кечар эди.
Бу ёруғ оламаро.

* * *

Йигирманчи асрнинг сўнги чораги...

Омонатдай туюлган
Умумжаҳон тинчлиги ташвишларида
Беором кечган йиллар;
Омонатдай туюлган
Умумжаҳон тинчлигин омон сақлаш-чун

Уйларидан,
Юракларидан
Кўчаларга тошиб чиққан эллар;
Гарчанд бошқа-бошқа:
 энгиллар,
 тиллар,
Ҳамоҳанг янграган кўнгиллар:

«ҚУРОЛЛАНИШ ПОЙГАСИ ТЎХТАТИЛСИН!»
«БАС — ҚАНОТЛИ РАКЕТАЛАР!»
«БАС — НЕЙТРОН!»
«ЮЛДУЗЛАРНИ ТИНЧ ҚЎЙИНГ!»
«БАС — ЛАЗЕРЬ ШАМШИРЛАРИ!...»
«БАС...»

Титроқланиб тўлқин ва тўлқин
Самолардан қайтган акс-садо:
«Бас... бас... бас...»

1983

МУНДАРИЖА

Ҳайрат елканларин кўтариб баланд

Оқ кўйлакли қиз	3
Тошбўрон	5
Афғон боласи	8
Юнус Ражабий хотираси	10
Ситараи моҳи хосада	13
«Ёмғирли тонг эди»	16
Битик тошлар	17
Виждон	19
Хомаки нусхалар	20
Шоир умри дарёмидир	21
Математик шеър	23

«Пахта» деган бир сўз бор

Матонат	24
«Самолёт» ўйини	25
Икки қулоқ ғўза	25
Ҳар мисқол ғанимат	27
Бригадир. Етмишинчи йиллар	28
Манзара	29
Балиқчининг йўлларида	29
Эшакнинг учишини орзу қилган ўзбек ҳақида ҳикоя	30
Анатомия дарсида	35

Ишон, менинг муҳаббатимга

Кўнгилбўшлик	37
«Яна келдим бағринга, эй тоғ!»	38
«Бу шерларни ҳар кун ўйнатишади»	39
Куз тунда	40
Туйғулар шажараси	41

«Сен ҳақингда...	43
Соғинч	44
Авраш	46
«Бир маскан бу...»	47
«Хонам менинг денгиздай тўлиқ»	48
«Сен кетдинг, орамиз уч юз чақирим»	49
«Мен, ахир, юракнинг ишини қилдим»	50
Ёри жоним	51
«Мен сенинг изингдан борурман буткул»	53
«Сен менга шунчалар кераксанки, о!..»	53
Суврат	: 54
«Мени доғда қўйган ағёр ҳам, дўст ҳам...»	55
«Ким бошлади бизни бу йўлга, билмам»	56
«Бу йил ҳам дарахтлар сарғайди»	57
Мен борурман...	58
Владимир Висоцкий хотираси	59
Қатралар	60
«Ҳаммаси тугади, бошланмай туриб»	63
Тинчлик тўғрисида нотинч бир қўшиқ (Манзума)	64

Қурбонов Шукур.
Қ 80 Ёри жоним: Шеърлар.—Т.: Ёш гвар-
дия, 1988.— 80 б.

Истеъдодли шоир Шукур Қурбонов «Оққушлар кўли», «Нафас», «Соғинч дарвозаси» ва бошқа тўпламлари билан шеърят ихлосмандларига яхши таниш.

«Ёри жоним» китобига шонринг кейинги йилларда ёзилган янги шеърлари ва «Тинчлик тўғрисида нотинч бир қўшиқ» деб номланган манзума-достони сайланди. Бу бағри ёниқ шоир сатрлари билан учрашув китобхонга қувонч бахш этишига, қалбини ажиб бир тилакка чулғашига ишончимиз комил.

Қурбанов Шукур. Любовь моя: Стихи.

Ўз2

На узбекском языке

Шукур КУРБАНОВ

ЛЮБОВЬ МОЯ

С т и х и

Тақризчи М. Кенжабоев
Редактор А. Дилмуродов
Рассом В. Гладков
Расмлар редактори Н. Абдуллаев
Техн. редактор У. Ким
Корректор Ф. Заиджонова

ИБ 2286

Босмахонага берилди 16.11.87. Р—14542. Босишга ружсат этилди 16.02.88. Формати 70×90¹/₃₂. 1-босма қозга «Литературная» гарнитурادا юқори босма усулида босилди. Шартли босма листи 2,92. Нашр листи 2,52. Шартли кр.-отг. 3,21. Тиражи 9000. Буюртма 15. Шартнома 40—87. Баҳоси 30 т.

Ўзбекистон ЛҚСМ Марказий Комитети «Ёш гвардия» нашриёти. 700113, Тошкент, Чилонзор массиви, 8-квартал, «Правда» газетаси кўчаси, 60.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат комитети Тошкент «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2-босмахонаси, Янгийўл шаҳри, 702800 Самарқанд кўчаси, 44.